

Romantikern i Kärrtorp

Vårens weekendfestival i Konserthuset är ägnad Anders Nilssons musik. Tonsättaren Ylva Nyberg Bentancor har mött och porträtterat sin kollega och tidigare lärare. Han har en romantikers syn på skapandet: "Vi har samma längtan nu som då, samma behov av starka känslor och sådant som berör oss på ett högst allmänmänniskt plan".

När Anders Nilsson fick frågan om att sätta ihop programmet inför den kommande weekendfestivalen var det självklart att Egmontuvertyren av Beethoven skulle finnas med.

Det var en av de 78-varvare som han och en vän hittade i ett soprum som tioåringar.

– Det fanns inte något insmickrande i Beethovens musik utan, så som jag uppfattade det, en kompromisslös vilja till uppror och revolt. Musik som ställde sig på de svagares sida mot förtryck. Och då jag själv upplevde ett slags förtryck i skolan under den tiden kändes det som att musiken hjälpte mig, berättar Anders.

Långt senare lärde han känna Goethes sorgespel om greven och frihetshjälten Egmont som föll offer för en konspiration under spanska ockupationen och avrättades.

– Jag tänkte då att det stämde så väl med det som jag känt i musiken långt tidigare; musikens patos i Beethovens tolkning av Goethes text.

Att lyssna på Anders Nilssons musik är en väldigt visuell upplevelse. Jag ser den framför mig i mönster, formationer och färger. Det är som att måla med musik, som om han använt en stor pensel av musikaliska gester. Det har han hört förut. Många verkar uppleva musiken precis så. Men själv tänker han inte i mönster och färger när han komponerar.

– Det finns ett intuitivt incitament, men i helhetsarbetet handlar det om att ringa in vad jag vill förmedla, i ett slags samspel mellan intellekt och känsla.

På frågan om det finns något religiöst i hans bakgrund, vilket inte är helt ovanligt bland tonsättare i hans generation, svarar han ett bestämt nej. Han menar att han tror på en högre andlig parallell tillvaro till den som vi uppfattar och beskriver som den verkliga. Ett synsätt som påminner om panteismen.

Tonsättarbanan tog en helt ny vändning när han fick sitt första barn. Det var först då han började se musiken utifrån sig själv och kunde frigöra sig från yttre värderingar om hur notbilden skulle se ut, vilken trend som låg i tiden, vilka förebilder man borde ha. Plötsligt blev allt relaterat till det egna livet, och det var en avgörande insikt.

Anders Nilsson kallar sig ibland romantiker. Med det menar han inte att han föredrar den musiken eller hade velat leva under romantiken. Det handlar mer om det man vill förmedla, att musiken har en utommusikalisk kommunikation. Allt genomsyras av samma förflutna, samma själaspråk. Individerna blev synliga i den romantiska musiken, och det är en kraft som han vet finns även i dagens tonspråk.

– Vi har samma längtan nu som då, samma behov av starka känslor och sådant som berör en på ett högst allmänmänniskt plan, säger han. Dagens tonspråk är ett uttryck för det liv vi lever nu, de nyanser och den komplexitet som finns i det moderna samhället. Verktynen vi använder idag ser annorlunda ut, det är den enda skillnaden.

Anders Nilsson född 1954

Familj: Hustru Elzbieta, två döttrar Malwina och Karolina samt golden retrievern Truls

Favorittonsättare: Egentligen ingen speciell men ändå; Beethoven för att han för mig var den förste tonsättare vars liv och verk initierade nödvändigheten av att komponera musik.

Lyssnar själv på en vanlig dag:

Min egen musiks tillblivelse för mitt inre öra, då jag ju komponerar vanliga dagar. Annars alltmer kammarmusik, jag gissar att det är åldersbetingat. I övrigt är det skönt när det är tyst också.

Vad får iväg mig till en konsert:

Ett spännande program med en tematisk idé bakom programsättningen. Eller ovanliga verk. Ren nyfikenhet. Eller en fribiljett...

Om jag inte hade blivit tonsättare:

Vet ej. Kanske arkitekt?

Om att vara tonsättare i Sverige i dag:

Allt svårare, tyvärr. På de flesta plan, ekonomiskt som socialt.

Vad jag behöver för att kunna komponera:

Arbetsro (se föregående svar) och hundpromenader, då brukar jag få idéer.

Fritidsintressen: Huset i Orsa Finnmark och allt vad man där kan tänka sig göra, eller inte göra, samt kulturhistoria och historia i allmänhet.

Medlem av Bitterhetsakademin: En samling trevliga fd yngre män som ägnar sig åt att sedan trettio år tillbaka träffas för att diskutera allehanda frågor och spela låginsats-poker. Namnet är en travesti på Vitterhetsakademin.

Tony Lundman

Anders Nilsson i sin "tonsättarstuga", en lokal i bottenplanet av ett hyreshus söder om Stockholm. En smäktande passage ur operan Zarah illustreras på luftfiol.

Min bild av Anders Nilsson är att han framförallt är en kompromisslös tonsättare. Han är verkligen konsekvent i sitt tonsättarkall. En annan sida är ett drivet engagemang i frågor som rör kultur och det musikliv vi lever i. Detta genererar många och kloka inlägg i debatten på tonsättarnas interna maillista.

Anders Nilsson ägnar sig åt ett stycke i taget och han är en stark individualist som oftast arbetar ensam.

Däremot i arbetet med sina två operor, Klassresan och Zarah, har han samarbetat med andra konstnärer. Då har han behövt kompromissa i sitt skapande, då har han haft ett färdigt tema och inte intuitionen som utgångspunkt i kompositionsprocessen.

Först skrev han librettot och musiken till Klassresan, som framfördes på Operahögskolan som slutproduktion år 2003. Det är en historia om en klassresa, både ur det sociala perspektivet och som några tillfälligt sammanförda människors konkreta tågresor. Under resans gång utspelar sig en sorts klasskamp där dessa olika öden och deras vägar upp längs den sociala stegen visar sig korsa varandra både en och två gånger, med en förödande upplösning.

Temat i Zarah med Claes Fellboms libretto, är det nazistiska förtrycket, och hur Zarah Leander motvilligt blir en symbol för Tyskland under nazismen. Anders Nilsson beskriver hur smärtsamt det var att behöva tränga djupare ner i propagandaminister Goebbels genuina ondskor för att kunna tonsätta de texter som framfördes av hans rollfigur. Även här finns en slags klassperspektiv. Människors värde mäts och används som en anledning till förtryck – och förintelse.

Dessa båda historier förstärker det faktum att Anders Nilsson beskriver Beethovens Egmontuvertyr som en röd tråd i sitt liv.

Vad kan vi då förvänta oss i framtiden? Det är inte helt lätt att förutspå. Till och med vad vi kan förvänta oss inför weekendfestivalen är delvis höljt i dunkel. Litet i förbifarten säger Anders Nilsson att han funderar på en opera om familjens hund, Truls, och om den

intuitiva relationen dem emellan, en parapsykologisk ömsesidig förståelse bortom ord.

– Nej, det blir nog inte någon opera om Truls, även om jag gärna skriver fler operor i framtiden, säger Anders Nilsson sedan.

Men man kan ändå lätt föreställa sig Truls, på parkett under premiären på Kungliga Operan. Plötsligt huvudperson och i det totala blickfånget. Adjö till det stilla, överskådbara livet i Kärrtorp och Björkhagen och Goddag till det nya som den första operahunden i svensk musikhistoria.

Text: Ylva Nyberg Bentancor. Foto: Jan-Olav Wedin

"Sveriges kanske mest kvalificerade musikfestival"
Aftonbladet

Stockholm
Early Music Festival

4-8 juni • Gamla stan

Concerto Copenhagen

The Harp Consort

Trio Mediaeval

Nigel North

Amarcord

Drottningholms

Barockensemble

Tidig musik-tävling!

Boka ditt festivalpass redan nu på info@semf.se!

Biljetter på www.ticnet.se, 077-170 70 70, ATG-ombud & Box Office från 15 mars.

www.semf.se